

Kristianstads kommun
Kommunstyrelsen
Valnämnden
Kommunfullmäktige för kännedom

Granskning av valnämndens styrning, uppföljning och kontroll av valet 2022

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kristianstad kommun har PwC genomfört en granskning av valnämndens styrning, uppföljning och kontroll av valet 2022. Granskningens syfte är att bedöma om valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll säkerställt ett ändamålsenligt arbete avseende valet 2022.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att valnämnden *i allt väsentligt* säkerställt ett ändamålsenligt arbete avseende valet 2022.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi valnämnden att fortsätta att arbeta systematiskt med sin uppföljning och utvärdering samt vidta åtgärder utifrån den utvärdering som genomförts för valet 2022 till nästa val.

Granskningsrapporten överlämnas härmed till valnämnden och kommunstyrelsen och till kommunfullmäktige för kännedom.

För revisorerna i Kristianstads kommun

Sven Gunnar Linné
Ordförande

Göran Sevebrant
Vice ordförande

Granskning av valnämndens styrning, uppföljning och kontroll av valet år 2022

Kristianstad kommun

Januari 2023

Matthew Matti, revisionskonsult

Petra Ribba, certifierad kommunal revisor

Lena Salomon, certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kristianstad kommun genomfört en granskning av valnämndens styrning, uppföljning och kontroll av valet 2022.

Granskningens syfte är att bedöma om valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll säkerställt ett ändamålsenligt arbete avseende valet 2022. Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att valnämnden **i allt väsentligt** säkerställt ett ändamålsenligt arbete avseende valet 2022.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Har uppföljning av tidigare val genomförts och har eventuella åtgärder vidtagits utifrån detta?	Ja
Fanns en tydlig organisation i kommunen för att hantera valet den 11 september 2022?	Ja
Fanns dokumenterade riktlinjer, rutiner och riskanalys för genomförande av valet?	Ja
Fanns en ändamålsenlig struktur vad gäller vallokaler i respektive valdistrikt?	Ja
Har röstmottagare erhållit tillräcklig utbildning och information i god tid före valet?	Ja

Rekommendationer

Efter genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till valnämnden:

- Att fortsätta att arbeta systematiskt med sin uppföljning och utvärdering samt vidta åtgärder utifrån den utvärdering som genomförts för valet 2022 till nästa val.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Granskningsresultat	5
Uppföljning av tidigare val och vidtagna åtgärder utifrån det	5
Organisation för hantering av valet	6
Riktlinjer, rutiner och riskanalys för genomförandet av valet	10
Ändamålsenlig struktur gällande vallokaler i respektive valdistrikt	12
Utbildning och information	16
Samlad bedömning	19
Rekommendationer	19
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	20

Inledning

Bakgrund

Den 11 september 2022 är valdag för valet till riksdag, region- och kommunfullmäktige. Utifrån en demokratisk synpunkt är det viktigt att det finns tillräckliga förutsättningar och tillräckliga resurser för att valet ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt och smidigt sätt.

Valnämnden fullgör kommunens uppgifter enligt vallagen (2005:837) och de uppgifter som enligt annan lag ska fullgöras av valnämnd. Omfattningen av nämndens verksamhet varierar beroende på om det är valår eller inte.

Kommunens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det som angeläget att göra en granskning avseende hur valnämnden har arbetat med och förberett den verksamhet, rutiner och processer som har varit aktuella i samband med valet 2022.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll säkerställt ett ändamålsenligt arbete avseende valet 2022.

För att besvara syftet har nedan revisionsfrågor formulerats:

- Har uppföljning av tidigare val genomförts och har eventuella åtgärder vidtagits utifrån detta?
- Fanns en tydlig organisation i kommunen för att hantera valet den 11 september 2022?
- Fanns dokumenterade riktlinjer, rutiner och riskanalys för genomförandet av valet?
- Fanns en ändamålsenlig struktur vad gäller vallokaler i respektive valdistrikt?
- Har röstmottagarna erhållit tillräcklig utbildning och information i god tid före valet?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Vallag (2005:837)
- Valförordning (2005:874)
- Kommunallag (2017:725)
- Interna styrdokument

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att avse valnämnden och till genomförandet av kommunal-, region-, och riksdagsvalet den 11 september 2022.

I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2022.

Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, intervjuer samt webbenkät.

Det har genomförts två intervjuer:

- Valnämndens ordförande och vice ordförande
- Kanslichef och valsamordnare

En webbenkät har skickats till samtliga röstmottagare i kommunen med frågor relaterat till deras upplevelse och förutsättningar för genomförandet av valet 2022. Totalt har enkäten skickats till 280 röstmottagaren. Sammanlagt 173 personer besvarade enkäten vilket motsvarar en svarsfrekvens om 62 procent.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Uppföljning av tidigare val och vidtagna åtgärder utifrån det

Revisionsfråga 1: Har uppföljning av tidigare val genomförts och har eventuella åtgärder vidtagits utifrån detta?

lakttagelser

Utifrån intervju med valnämnden framgår att uppföljning av tidigare val har gjorts. När den här valperioden började så utvärderade valnämnden föregående val. Av utvärderingen så lades upp en struktur på vad som ska göras annorlunda inför det här valet och vilka fokusområdena är för att uppfylla kraven för valet. Ett av målen inför valet år 2022 var att ha en stark valorganisation och ha en mer engagerad valnämnd.

Den senaste utvärdering som genomförts avser EU-valet 2019. Utvärderingen har sammanfattats i en utvärderingsrapport *Utvärdering av EU-valet 2019* vilken sammanfattar erfarenheter från planeringen, genomförandet och efterarbetet av valarbetet där varje delkapitel avslutas med konkreta tips för hur valarbetet kan förbättras till kommande val. Uppföljning har även skett av val till riksdag, region och kommun 2018, den uppföljningen har också sammanfattats i en utvärderingsrapport. Valnämnden har tagit del av respektive utvärderingsrapport.

Av utvärderingsrapporten från det senaste valet (EU-valet 2019) framgår nedan exempel på anvisningar till kommande valorganisation samt åtgärder utifrån intervjuer:

- *Valdistrikten ses över och eventuell delning av valdistrikten kan bli nödvändig* - Valdistrikten har setts över i en valdistriktsutredning där vissa valdistrikt har gjorts om. Valdistrikt med mer än 2000 röstberättigade delades upp.
- *Tydliga roller och ansvarsområden inom valorganisationen krävs för en effektiv valorganisation* - Det behövs minst två valsamordnare, en valadministratör och en packningsresurs för att klara av planerings- och genomförandefasen av ett allmänt val. Organisationen inför valet 2022 bestod av en valsamordnare, en valhandläggare, en valadministratör och en packningsresurs.
- *Bemanningen behöver ökas i vallokalerna då röstningsbeteendet hos väljarkåren ändras* - Bemanningen har ökats för förtidsröstningen bla har antalet rösträknare utökats på kvällen. Lokalerna har även haft öppet fler dagar och längre tider under dagarna.
- *Erfarna röstmottagare, främst ordförande och vice ordförande kan bli en utmaning att rekrytera då flera personer aviserat att EU-valet 2019 är det sista val de medverkar i* - Nyrekrytering har genomförts både gällande nya ordförande och vice

ordförande. Det har varit ett stort byte av personalresurser på grund av ålder och pandemi.

- *Valkansliets placering i rådhuset där övriga verksamheter och valförråd finns är en fördel för valarbete* - Har inte åtgärdats, byte av valkansliet eller valförråd har inte skett.
- *Rådhus skåne är ett populärt och omtyckt förtidsröstningsställe men bör komplettera med ytterligare en centrumnära lokal* - Kulturkvarteret öppnades upp som lokal för förtidsröstning.
- *Samtliga val- och röstningslokaler bör ses över* - I början på valåret genomfördes inventering för att se vilka lokaler som finns. Alla vallokaler har besökts under året.
- *Valnatten kräver minst tre tjänstemän som leder mottagningsarbetet. De personer kan med fördel vara utvilade personer som inte varit i tjänst sedan valdagsmorgonen* - Bemanningen har utökats till 11 tjänstepersoner under hela valdagen.

Av intervjuer framgår att utvärdering av valet år 2022 har gjorts där dem har identifierat de största och viktigaste förändringarna som framtida valkansli behöver arbeta med inför kommande val. Av utvärderingen framgår att det finns ett behov av att se över befintliga val- och röstningslokaler, ersättningar för röstmottagare samt att det finns ett behov av fler valarbetare. Nämnden har tagit del av utvärdering av valet 2022 på sitt sammanträde 2022-11-29 § 28.

Bedömning

Har uppföljning av tidigare val genomförts och har eventuella åtgärder vidtagits utifrån detta?

Ja

Vår granskning visar att uppföljning av tidigare val har genomförts och att det har skett ett arbete med att vidta åtgärder utifrån de konkreta tips som framkommit i utvärderingen. Vi noterar att uppföljning av tidigare val har gjorts både gällande EU-valet i maj 2019 samt valet till riksdag, region- och kommunfullmäktige 2018.

Organisation för hantering av valet

Revisionsfråga 2: Fanns en tydlig organisation i kommunen för att hantera valet den 11 september?

lakttagelser

I *Gemensamt reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Kristianstads kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2022-09-13 § 138 framgår att valnämnden ansvarar för kommunens uppgifter enligt vallagen (2005:837) och folkomröstningslagen (1979:369) såsom val till riksdagen, val till landstingsfullmäktige, val till kommunfullmäktige och val till EU-parlamentet samt genomförande av folkomröstning.

Valnämnden ansvarar för indelningen i valdistrikt och ser till att det finns tillgängliga vallokaler. Valnämnden ska även se till att det finns röstmottagare. Totalt utser valnämnden ca 300 röstmottagare och ansvarar även för att dessa får utbildning inför valet.

Av genomförd intervju framgår att organisationen, för att hantera valet, bestod av valkansliet, kommunikatör som hjälper till med information, säkerhetssamordnare som ansvarar för all säkerhet inför valet, röstmottagare och jurister. Valnämnden delegerade ansvaret till kansliavdelningen som sedan utsedde tjänstepersoner att arbeta i valorganisationen. Beslut om valnämndens delegationsordning vid 2022 års allmänna val fattades på valnämndens sammanträde 2022-01-25.

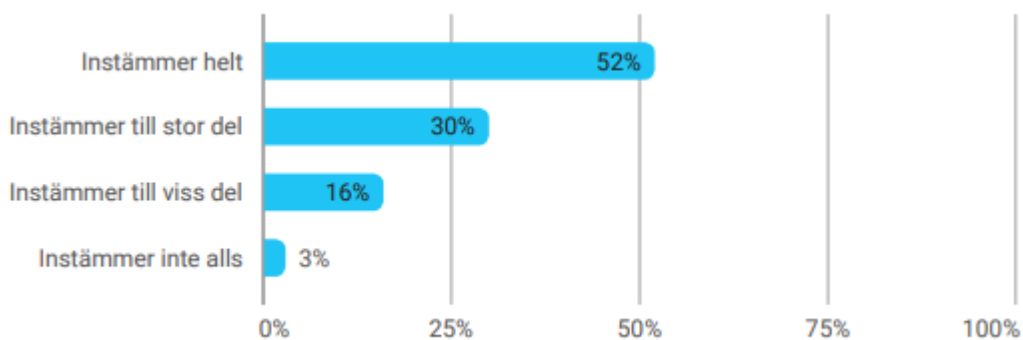
Det framgår även att valorganisationen hade ett samarbete med kultur- och fritidsförvaltningen, där de fick tillgång till deras bibliotek. Ytterligare så fick organisationen stöd av barn- och utbildningsförvaltningen, där de blev erbjudna att använda förvaltningens skolor.

Av intervjuerna framgår att valorganisationen förändrades under resans gång. En av två tjänstepersoner som skulle arbeta heltid med att genomföra valet valde att sluta åtta månader innan valet och kanslichefen slutade under sommaren 2022.

För att rekrytera röstmottagare skickades ett brev ut av valsamordnaren till alla som arbetade som röstmottagare under EU-valet 2019 för att se om dessa var intresserade av att jobba som röstmottagare på nytt. Ca 70% var intresserade att arbeta som röstmottagare igen och då startades rekryteringen via sociala medier. Rekryteringen slutade med 400 röstmottagare och en reservmängd på ca 20-30 st. Av intervjuer framgår att rekryteringen av röstmottagare skedde i god tid innan valet. På valdagen föll det bort en del röstmottagare pga sjukfrånvaro, och man klarade sig precis på de röstmottagare man hade.

För att ta reda på om röstmottagarna upplevde att stödet från valkansliet fungerade väl under valdagen ställdes tre frågor i enkäten. I den första enkätfrågan ställdes frågan om röstmottagaren upplevde att stödet fungerade väl före valdagen, i den andra enkätfrågan ställdes frågan om stödet upplevdes fungera väl på valdagen och i den tredje enkätfrågan ställdes frågan om stödet upplevdes fungera väl på valkvällen/natten. Av diagram 1, 2 och 3 nedan framgår hur röstmottagarna svarat.

Diagram 1: Enkät svar: Jag upplevde att stödet från kommunkansliet före valdagen fungerade väl.

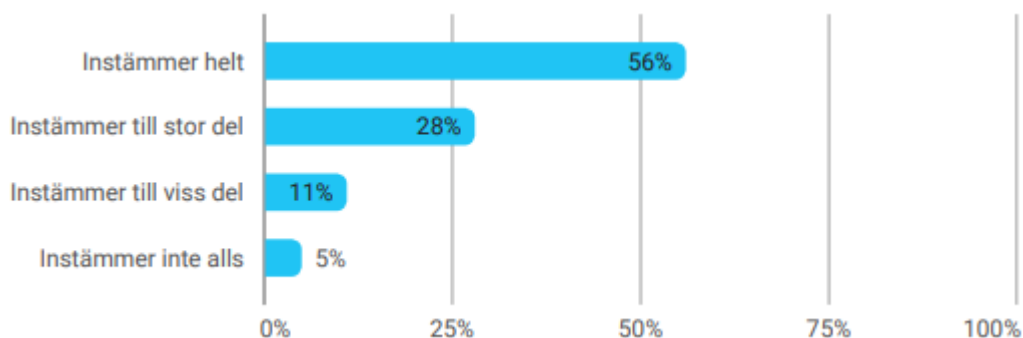

Av svaren framgår att 82 procent av röstmottagarna upplever att stödet från kommunkansliet fungerat väl före valdagen där röstmottagarna har angett att de instämmer helt eller till stor del i påståendet. 16 procent instämmer till viss del och 3 procent instämmer inte alls.

Av fritextsvar framgår bl.a:

- *“Kontakten med valkansliet fungerade väldigt bra”*
- *“Svårt att svara på då kommunkansliet hade mycket lite kontakt med mig före valdagen. Infomail fick jag och de var tydliga.”*
- *“Jag hade inget behov att ta kontakt med kommunkansliet”*
- *“Hade ingen direkt kontakt med dem men informationen var adekvat som vi fick ut.”*
- *“Skickade några frågor på mail men fick inga svar.”*
- *“Var svårt att få telefonkontakt”*
- *“Vi borde ha fått information om att vi borde ha varit på plats mycket tidigare (eller dagen innan) för att ställa i ordning i lokalen. Valsedlarna tog väldigt lång tid att packa upp, så svårt att öppna i tid. Detta hade kunnat undvikas om vi haft mer tid”*
- *“Lite brist på info innan. Angående ordförande - mycket bra. Lämnade bra info innan”*
- *“Bra med extra genomgången för oss som ordförande, men hade önskat lite mer struktur kring upplägget av träffen, hur fylla i materialet som gavs ut (röstlängd o protokoll).”*

Diagram 2: Enkät svar: Jag upplevde att stödet från kommunkansliet på valdagen fungerade väl.

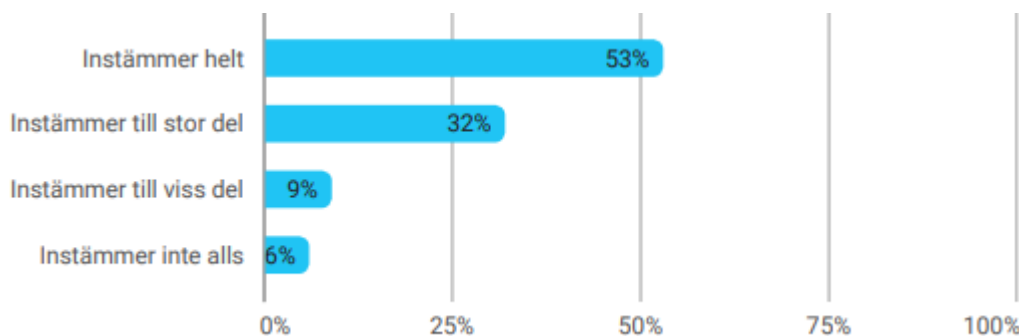
Av diagram 2 framgår att 84 procent av röstmottagarna upplever att stödet från kommunkansliet fungerat väl på valdagen där röstmottagarna har angett att de

instämmer helt eller till stor del i påståendet. 11 procent instämmer till viss del och 5 procent instämmer inte alls.

Av fritextsvar framgår bl.a:

- *“Ja, vi var nästan bara nya den dagen, så vi hade anledning att ringa väldigt många samtal”*
- *“Jag hade ingen kontakt med kommunkansliet på valdagen. Dock saknades någon blank valsedel som inte fanns för påfyllnad enligt de två personer (från kommunkansliet?) som kom på besök”*
- *“Hade ingen kontakt”*
- *“Lätt att få kontakt vid behov”*
- *“Svårt att komma fram på telefon”*
- *“Snabbt svar när jag ringde och undrade något”*
- *“Mycket väntan på grund av upptagetton i telefonen när vi skulle lämna delresultatet”*
- *“Vi ringde om att vi var alldeles för få, vi kunde inte ta raster ens! Fanns ingen hjälp att få!”*

Diagram 3: Enkät svar: Jag upplevde att stödet från kommunkansliet på valkvällen/natten fungerade väl.

Av diagram 3 framgår att 85 procent av röstmottagarna upplever att stödet från kommunkansliet fungerat väl på valkvällen/natten där röstmottagarna har angett att de instämmer helt eller till stor del i påståendet. 9 procent instämmer till viss del och 6 procent instämmer inte alls.

Av fritextsvar framgår bl.a:

- *“Vi fick ett fantastiskt bemötande på valnatten när vi lämnade in röstresultatet”*
- *“Jag hade ingen kontakt med dem under kvällen/natten”*
- *“Lite väntetid”*
- *“Gick inte att komma fram på telefon för att rapportera”*
- *“Problemet med att vi inte kunde rapportera våra röster för att linjen var överbelastad, hade man ingen aning om när vi ringde för att fråga”*
- *“Vi fick svar på det vi behövde”*

Bedömning

Fanns en tydlig organisation i kommunen för att hantera valet den 11 september?

Ja.

Vår granskning visar att det fanns en tydlig organisation i kommunen för att hantera valet 2022 och att valnämnden delegerat ansvaret till kansliavdelningen. I sin rekrytering av röstmottagare fanns även en reservmängd, med anledning av att antalet röstmottagare precis räckte till finns anledning för nämnden att se över antalet röstmottagare till nästa val. Vår enkätundersökning visar att en hög andel av röstmottagarna upplever att stödet från kommunkansliet fungerat väl både innan valdagen, på valdagen samt på valkvällen och natten.

Riktlinjer, rutiner och riskanalys för genomförandet av valet

Revisionsfråga 3: Fanns dokumenterade riktlinjer, rutiner och riskanalys för genomförande av valet?

lakttagelser

Inför valet har säkerhetssamordnare gjort en riskanalys; **säkerhetsanalys avseende valet 2022** utifrån sårbarhet, skyddsåtgärder, skyddsvärden, hotbild och disposition. Säkerhetsanalysen har dokumenterats och valnämnden har tagit del av den 2022-04-26.

Utifrån **Valnämndens riktlinjer i samband med valdagen och uppsamlingsräkningen** som är framtagen av tjänstemännen i kansliavdelningen samt beslutad i nämnden 2022-05-23 § 16, framgår att valnämndens huvudsakliga uppdrag på valdagen är att genom observationer säkerställa att valet genomförs rättssäkert, effektivt och tillgängligt. Valnämndens ledamöter agerar som valobservatörer under valdagen för att nämnden ska tillförsäkra sig att valet genomförs regelrätt. Uppsamplingsräkningen utförs av kommunens tjänstemän.

Av nämndens protokoll från 2022-05-23 § 19 framgår att nämnden fattat beslut om att fastställa **kommunikationsplan** för valet till riksdag, kommun och regionfullmäktige 2022, samt att nämnden uppdrar till kommunledningskontorets kommunikations- och rekryteringsenhet att löpande arbeta med aktivitetsplan kopplad till kommunikationsplanen. Av protokollet framgår att kommunikationsplanen definierar prioriterade målgrupper, vilka kanaler som ska användas, budskap samt målet med kommunikationen. I kommunikationsplanen beskrivs också hur ansvaret fördelas, rutiner för mediekontakter, kommunikation vid eventuella kriser och risker som har identifierats tidigt i kommunikationsprocessen. Kommunikationsplanen belyser särskilt hur påverkanskampanjer ska hanteras. Påverkanskampanjer är vilseledande eller oriktig information eller annat agerande i syfte att påverka beslutsfattare och opinioner.

Av dokumentet **Riktlinje för röstmottagare**, antagen av valnämnden 2022-01-25 § 3 framgår att syftet med riktlinjerna är att underlätta arbetet kring rekrytering och förordnande av röstmottagare. Detta för att säkerställa genomförandet av ett säkert och tryggt val samt att förtroendet för det demokratiska systemet upprätthålls.

Av riktlinjen framgår nedan för att en person ska kunna få uppdrag som röstmottagare i Kristianstads kommun:

- Ha fyllt 18 år innan tjänstgöringen påbörjas
- Behärska svenska språket i tal och skrift
- Anses vara noggrann, ha förmåga att ge ett gott bemötande och kunna samarbeta
- Inte vara förtroendevald i Kristianstads kommun, Region Skåne eller Sveriges riksdag
- Inte kandidera på valbar lista till det val som röstmottagningen avser
- Inte ha en tydlig anknytning till ett politiskt parti
- Ha tillgång till BankID

Riktlinjen säger vidare att personer som tidigare tjänstgjort som röstmottagare och som fortfarande bedöms lämpliga för uppdraget ska i första hand ges nytt förtroende att arbeta som röstmottagare. Vid nyrekrytering av röstmottagare förordnas i första hand personer som har någon kompetens som bedöms värdefull för uppdraget, till exempel erfarenheter från liknande uppdrag eller språkkunskaper. Valnämnden ska vid förordnande av röstmottagare och vid placering i val- och röstningslokaler eftersträva att röstmottagarna får en spridning avseende ålder, kön och etnicitet så att det motsvarar befolkningen i kommunen.

Dokumentet ***Utbildning för röstmottagare i vallokal*** är framtaget av valmyndigheten inför valet den 11 september. Av intervjuer framgår att dokumentet är att anse som en dokumenterad rutin för genomförandet av valet. Utbildningen omfattar följande områden:

- Ditt uppdrag som röstmottagare
- Säkerhet och riskanalys
- Material och möblering
- Röstmottagning i vallokal
- Rösträkning och redovisning av valet
- Övningar och kunskapstest

Det framgår även roll- och ansvarsfördelning, det ska finnas en ordförande i varje vallokal, ordföranden ansvarar för möblering av lokalen men även för arbetsschemat för röstmottagarna. Vice ordföranden tjänstgör när ordförande inte är närvarande. Det ska finnas minst tre röstmottagare i tjänst samtidigt som ansvarar för ordningen i och intill vallokalen. Det ska finnas värdar i dem distrikten som man delar lokal, som ansvarar för att personer går till rätt lokal och håller koll på kön. De ska även vara behjälpliga med rösträkningen och återställning av lokalen.

Av valnämndens protokoll framgår att nämnden vid sitt sammanträde 2022-01-25 fattat beslut om arvodesnivåer för 2022 års allmänna val samt antagit budget inför 2022 års allmänna val.

Bedömning

Fanns dokumenterade riktlinjer, rutiner och riskanalys för genomförande av valet?

Ja.

Vår granskning visar att det finns dokumenterade riktlinjer, rutiner och riskanalys för genomförande av valet. Samtliga dokument är antagna av valnämnden under 2022.

Ändamålsenlig struktur gällande vallokaler i respektive valdistrikt

Revisionsfråga 4: Fanns en ändamålsenlig struktur vad gäller vallokaler i respektive valdistrikt?

lakttagelser

Enligt vallagen 4 kap 20 § ska varje kommun se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler samt att dessa i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ska ge väljarna goda möjligheter att rösta. Det framgår också att för varje valdistrikt ska det finnas en vallokal. En vallokal ska vara tydligt avgränsad och även i övrigt lämpad för ändamålet så att väljare inte hindras eller störs under röstningen. Den ska inte ha anknytning till en viss politisk sammanslutning och den bör inte ha sådan anknytning till en viss religiös sammanslutning eller till ett visst företag som kan påverka väljaren i samband med röstningen.

Av protokoll 2022-01-25 § 1 framgår att det inför de allmänna valen 2022 har beslutats om förändringar i Kristianstads kommuns valdistrikt och valkretsar. Med hänsyn till det har kommunledningskontoret genomfört en översyn av samtliga lokaler som användes vid Europaparlamentsvalet 2019 för att identifiera lämpliga lokaler i de nya valdistrikten. Valnämnden beslutar att fastställa vallokaler för valet 2022 samt säkerställa att vallokalerna uppfyller framtagna tillgänglighets- och säkerhetskriterier.

Av protokoll 2022-02-22 § 8 framgår att valnämnden beslutar att fastställa förtidsröstningslokaler för 2022 års allmänna val samt säkerställa att lokalerna uppfyller framtagna tillgänglighets- och säkerhetskriterier.

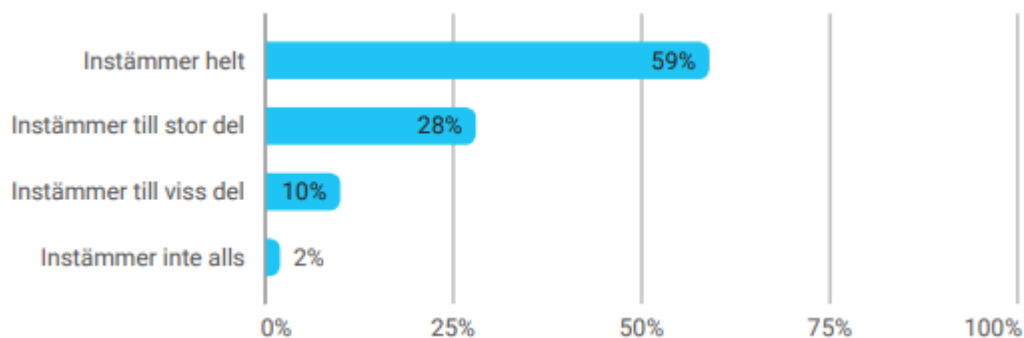
Kristianstads kommun är indelad i två valkretsar och 43 valdistrikt. Av *Sammanställning vallokaler vid 2022 års val* framgår att framförallt matsalar, idrottshallar och församlingshem använts som lokaler. Av intervjuer framgår att 11 röstningslokaler användes till förtidsröstningen.

Enligt vallagen ska ett valdistrikt omfatta mellan 1000 och 2000 röstberättigade. Av intervju med valnämnden gjordes en tydlig fördelning så att inget distrikt skulle omfatta mer än 2000 röstberättigade. Vallokalerna anpassades till respektive distrikt. De påtalas även att det har funnits en tydlig struktur i arbetet från början till slut med vallokalerna då samtliga haft ett intresse av att det ska fungera.

Av intervjuer framgår att ca 3-4 lokaler har ersatts utifrån sedan EU-valet 2019. De lokaler som har ersatts har exempelvis fått kritik för att de inte varit funktionsanpassade, haft för trånga passager för att mötas, varit mörka osv. I år har det gjorts en noggrann genomgång utifrån att handikappanpassa lokalerna. Samtliga lokaler är inspekterade ur ett tillgänglighets- och säkerhetsperspektiv.

För att ta reda på om röstmottagarna upplevde att vallokalerna fungerade väl under valdagen ställdes fem frågor i enkäten. I den första enkätfrågan ställdes frågan om röstmottagaren upplevde att sammansättningen av röstmottagare i distriktet fungerade bra, i den andra enkätfrågan ställdes frågan om vallokalen fungerade ur ett tillgänglighetsperspektiv, i den tredje enkätfrågan ställdes frågan om antalet röstmottagare per vallokal upplevdes vara tillräckligt, i den fjärde enkätfrågan ställdes frågan om röstmottagaren kände sig trygg i vallokalen och i den femte frågan ställdes frågan om det uppstod några oförutsedda händelser eller problem i vallokalen. Av diagram 4, 5, 6, 7 och 8 nedan framgår hur röstmottagarna svarat.

Diagram 4: Enkät svar: Jag upplever att sammansättningen av röstmottagare i mitt distrikt fungerade bra.

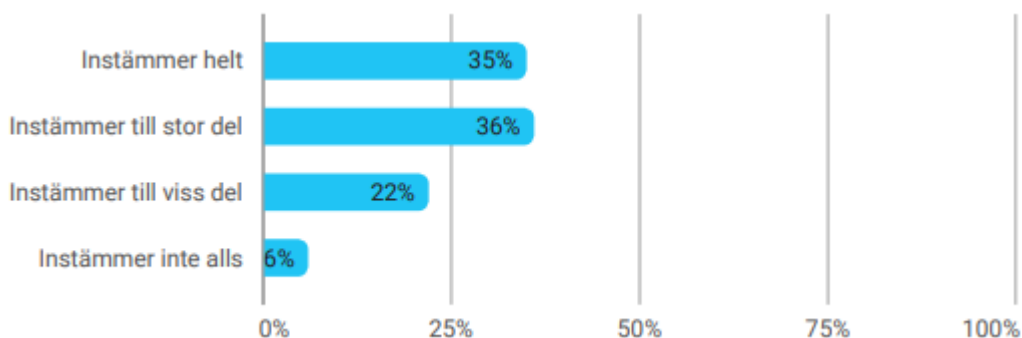

Av svaren framgår att 87 procent av röstmottagarna upplever att sammansättningen av röstmottagare i respektive distrikt fungerade bra. 59 procent har angett att de instämmer helt i påståendet och 28 procent till stor del. 10 procent instämmer till viss del och 2 procent instämmer inte alls.

Av fritextsvar framgår bl.a:

- *“Kunskapen var bristfällig hos några av röstmottagarna. Vice ordförande var ej lämplig för uppdraget”*
- *“De flesta av oss har arbetat ihop i tidigare val, ett plus”*
- *“Det har varit en fantastisk grupp, hade nog inte kunnat bli bättre än så”*
- *“Blandning av äldre och yngre”*
- *“3 av 5 var förstagångs arbetare. Det fungerade bra men självklart inte optimalt med 3 nya”*
- *“Bra kombo av erfarna röstmottagare och nykomlingar. Vi nykomlingar arbetade alltid med erfaren röstmottagare enligt dagsschemat”*
- *“En av röstmottagarna saknades förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt utföra arbetsuppgifterna vilket medförde att vi två andra fick ta större ansvar”*
- *“Vi var tre personer vilket var minimibemanning. 2-3 dagar var det så många röstande att vi inte hann äta, dricka eller gå på toaletten”*

Diagram 5: Enkät svar: Jag upplever att vallokalen fungerade ur ett tillgänglighetsperspektiv

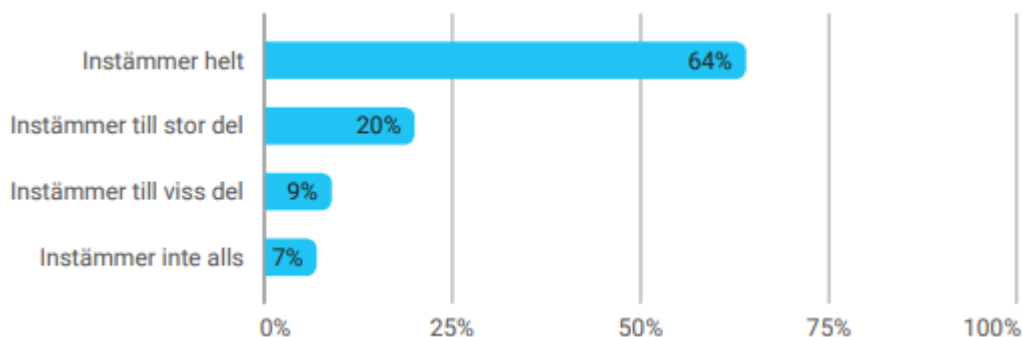

Av svaren framgår att 71 procent av röstmottagarna upplever att röstningslokalen fungerade ur ett tillgänglighetsperspektiv. 35 procent instämmer helt i påståendet och 36 procent instämmer till stor del. 22 procent instämmer till viss del och 6 procent instämmer inte alls.

Av fritextsvar framgår bl.a:

- *“Väl anpassat på inomhus och tillgänglighet”*
- *“Blev långa köer till lokalen emellanåt”*
- *“Trångt! Två köer behövdes trängas in genom en dörrspringa. För att större rullstolar skulle få plats behövde vi flytta folk och det var otrevligt och pinsamt”*
- *“Våran lokal var för liten för så mycket folk. Blev snabbt dålig luft och omöjligt att hålla avstånd mellan personer samt varit en fara vid brand eller liknande”*
- *“Lokalen i sig var bra. Vi hade dock 2 vallokaler för olika distrikt i samma byggnad. Detta var förvirrande för de som röstade. En person från varje distrikt fick finnas utanför för att guida rätt. Det medförde att vi andra inte kunde bytas om tillräckligt ofta”*
- *“Lite dålig plats för 2 röstlapps bås och vi hade inte tid att ändra om placeringen när röstlokalen öppnat”*
- *“Delad lokal med annat distrikt. Förvirrande för många”*
- *“Dåligt belysning på kvällen. Vi fick låna bygglampa”*

Diagram 6: Enkät svar: Jag upplever att antalet röstmottagare per vallokal är tillräckligt

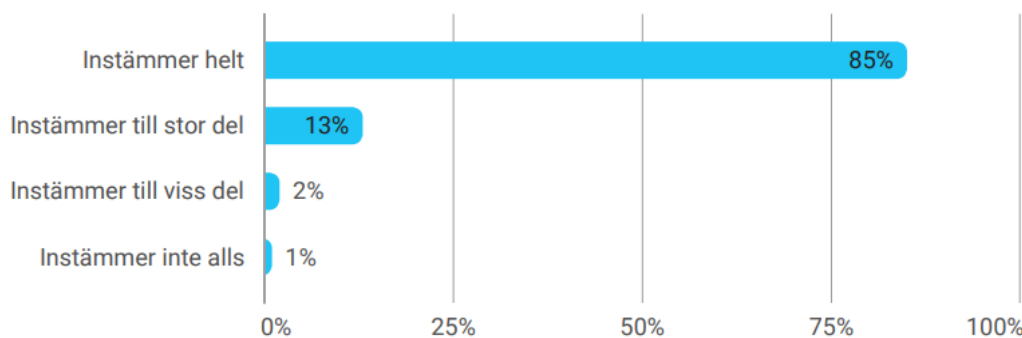

Av svaren framgår att 84 procent av röstmottagarna upplever att antalet röstmottagare per vallokal är tillräckligt där de har angett att de instämmer helt eller till stor del i påståendet. 9 procent instämmer till viss del och 7 procent instämmer inte alls.

Av fritextsvar framgår bl.a:

- *“Vissa dagar var där extremt många som kom för att rösta, att det var helt omöjligt att ta rast. Vissa dagar hade det underlättat betydligt om vi varit en till”*
- *“Vi hade kö i stort sett hela dagen- de som kom för att rösta uttryckte viss frustration. Det var dock snarare brist på bås/ställ för talonger än mottagare.”*
- *“Var lång kö från 8 på morgonen till 17 på kvällen vilket skapade frustration hos de röstberättigade och stress för oss valarbetare”*
- *“Bra att det kom en extra rösträknare. Hon behövdes”*
- *“Det fungerade när alla var på plats, lite svårt att ta lunch, men vi skyndade oss och turades om.”*
- *“Lite dålig plats för 2 röstlapps bås och vi hade inte tid att ändra om placeringen när röstlokalen öppnat”*

Diagram 7: Enkät svar: Jag upplevde att jag kände mig trygg i vallokalen

Utifrån svaren framgår att 98 procent av röstmottagarna upplevde att de kände sig trygga i vallokalen där de angett att de instämmer helt eller till stor del i påståendet. 2 procent instämmer till viss del och 1 procent instämmer inte alls.

Av fritextsvar framgår bl.a:

- *“Eftersom där var några med tidigare erfarenhet, kändes det bra.”*
- *“Vakt utanför”*
- *“Trots att det var väldigt många röstande uppstod inga otrevliga situationer.”*
- *“Vi hade ingen flyktväg om det skulle varit en incident. Vi var i ett klassrum på söderport med en dörr in/ut.”*
- *“Anlagd brand på skolan några dagar före valdagen”*
- *“Lugn och trygg miljö”*

Den sista enkätfrågan var en fritextfråga: “Uppstod några oförutsedda händelser eller problem i vallokalen?”. Av enkätresultatet framgår att en majoritet svarade nej på frågan. Enligt enkäten inträffade få oförutsedda händelser. Det som framkommit av fritextsvaren är bl.a att larm sattes igång, det fanns tillfällen där personer stört

verksamheten och tillfällen där några inte hittade material. De övriga synpunkter som lämnas är överlag positiva.

Bedömning

Fanns en ändamålsenlig struktur vad gäller vallokaler i respektive valdistrikt?

Ja.

Vår granskning visar att det funnits en ändamålsenlig struktur vad gäller vallokaler i respektive distrikt och att valnämnden har fattat beslut om vallokaler för 2022 års allmänna val. Vår enkätundersökning visar att 71 procent av röstmottagarna upplevde att röstningslokalen fungerade ur ett tillgänglighetsperspektiv, 84 procent av röstmottagarna upplevde att antalet röstmottagare per vallokal var tillräckligt och 98 procent av röstmottagarna upplevde att de kände sig trygga i vallokalen.

Utbildning och information

Revisionsfråga 5: Har röstmottagare erhållit tillräcklig utbildning och information i god tid före valet?

lakttagelser

För att en person ska kunna förordnas som röstmottagare ska personen genomgå en utbildning samt genomföra och skicka in godkänt resultat på valmyndighetens test. Enligt vallagen 3 kap. § 5 får endast den som fått sådan utbildning som behövs för uppdraget förordnas som röstmottagare.

Utifrån intervjuer framgår att röstmottagare ska genomföra två obligatoriska utbildningar för att arbeta som röstmottagare:

- Webbutbildning från Valmyndigheten
- Kommunens utbildning för röstmottagare

Först måste röstmottagaren klara Valmyndighetens digitala utbildning för att gå vidare till nästa steg, vilken är den fysiska utbildningen som hålls i Rådhuset Skåne. För att säkerställa att röstmottagarna har deltagit i utbildningarna har de fått skicka in eller visa upp erhållit intyg av att de genomfört webbutbildningen innan de har fått delta på den fysiska utbildningen. Alla intyg sparas i systemet Kaskelott. Utbildningen i Rådhuset Skåne har genomförts vid fyra tillfällen i augusti och ett uppsamlingstillfälle i september. Utbildningen omfattade två timmar. Valkansliet höll i utbildningen som utgick från valmyndighetens utbildningsmaterial och kompletterats med information specifikt för Kristianstads kommun. Säkerhetssamordnare och valsamordnare var närvarande vid samtliga tillfällen. Av intervjuer framkommer att deltagarna önskat mer praktiskt information om hur man gör samt att utbildningen upplevs som en upprepning av valmyndighetens webbutbildning. Men att den stora gruppen var nöjda.

Utifrån intervjuer behöver röstmottagare genomföra den obligatoriska utbildningen för att erhålla arvode.

Utifrån utbildningsmaterialet för kommunens *utbildning för röstmottagare i vallokalen* så är syftet med utbildning att röstmottagarna:

- Ska få kunskap och verktyg för att känna sig trygga och kunna utföra uppdraget som röstmottagare.
- Ska få information om och förstå alla krav och regler för att kunna upprätthålla rättssäkerheten under valdagen.
- Få den obligatoriska utbildningen inför uppdraget.

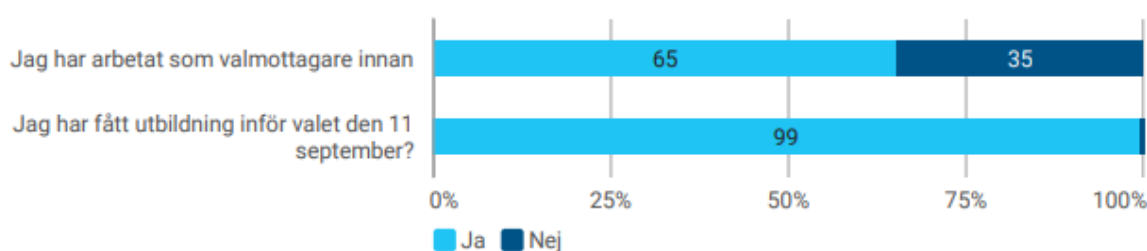
Utbildningen innehåller information om röstmottagarnas uppdrag, valorganisation, säkerhet och riskanalys. material och möblering, röstmottagning i vallokal, rösträkning, redovisning av valet samt övningar med kunskapstest. Det framgår även att det fanns en fördjupande webbutbildning om bemötande och säkerhet med verktyg och tips.

Informationen kring säkerhet omfattar rutiner och riktlinjer för olika händelser som kan ske på valdagen/kvällen samt om hur röstmottagarna ska sköta situationer vid händelse av hot och våld, brand och sjukvård. Det framgår vem man ska ringa och olika typer av kontroller och rutiner för dessa specifika situationer.

Av intervjuer framgår att röstmottagare har haft tillgång till en webbplats med informationsmaterial och utbildningsmaterial. Det framgår även att samtliga reserver har tagit del av utbildningen. Det har även ordnats särskilda träffar för ordföranden och vice ordföranden med mer information och utbildning vid två tillfällen. De som arbetat med förtidsröstning har fått särskild utbildning för det.

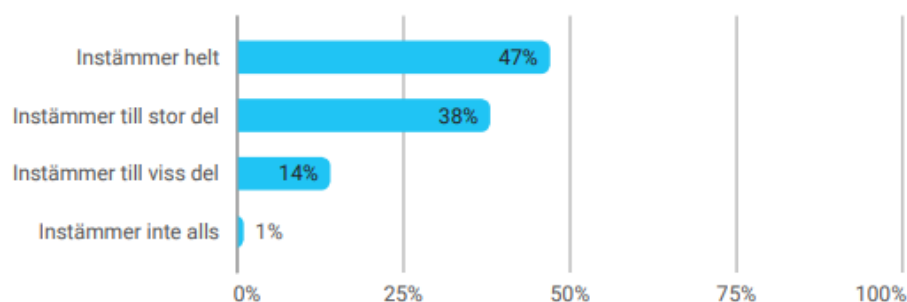
För att ta reda på om röstmottagarna har fått den utbildning som krävdes så har vi ställt två frågor i vår enkät. I den första enkätfrågan ställdes frågan om röstmottagaren fick utbildning inför valet den 11 september. I den andra enkätfrågan ställdes frågan om röstmottagaren upplevde att utbildningen som erhöles tillgodosett tillräckliga kunskaper inför uppdraget. Av diagram 9 och 10 nedan framgår hur röstmottagarna svarat.

Diagram 9: Enkät svar: Har du fått utbildning inför valet den 11 september?

Av svaren i diagram 9 framgår att 65 procent av röstmottagarna har arbetat som röstmottagare tidigare medan 35 procent är nya inför uppdraget. Vidare framgår att 99 procent av röstmottagarna har fått utbildning inför valet.

Diagram 10: Enkät svar: Vid ja: Jag upplever att den utbildning jag har erhölet och dess innehåll tillgodosett att jag haft tillräckliga kunskaper inför mitt uppdrag

Enkätresultatet visar att 85 procent av röstmottagarna instämmer helt (47 procent) eller till stor del (38 procent) i att utbildningen tillgodosett dem med kunskap inför uppdraget. 14 procent instämmer till viss del och 1 procent instämmer inte alls.

Av fritextsvar framgår bl.a:

- *“Utbildningen (digital + fysisk infoträff) gav mig tillräckliga kunskaper inför uppdraget och arbetet gav mig situationsbunden erfarenhet”*
- *“I utbildningen borde det finnas fler exempel på hur man gör vid speciella tillfällen och händelser, alltså problemlösning. Det vanliga arbetet är väl beskrivet i handboken så det kan man läsa sig till”*
- *“Det har varit bättre och tydligare valinformation vid tidigare val”*
- *“När det gäller förtidsröstningen tog utbildningen inte upp allt vad som ingick i att vara röstmottagare i förtidsvalet samt hur material skulle handhas vid dagens slut”*
- *“Mycket bra utbildning som gjorde mig trygg inför min uppgift”*
- *“Rörigare än tidigare”*
- *“En kort utbildning på nätet samt en kort genomgång i rådhuset”*
- *“Bra utbildning, skulle kunna innehålla tips för hur arbetet med rösträkning går till och lite genomgång av de olika påsarna, allt material och saker som kan vara bra att tänka på. För nya valarbetare skulle det kunna vara bra om någon riktigt van berättar hur det går till och lite tips”*

Enkätresultatet är i linje med tidigare vals utvärderingar gjorda av Kristianstads kommun i *Kommunikationsplan för valet 2022*, där 89% ansåg att informationen de fått inför valdagen var bra eller mycket bra inför valet 2018 och 86% ansåg att informationen se fått inför valdagen var bra eller mycket bra inför EU-valet 2019.

Bedömning

Har röstmottagare erhållit tillräcklig utbildning och information i god tid före valet?

Ja.

Vår granskning visar att röstmottagarna har erhållit tillräcklig utbildning och information i god tid före valet. Bedömningen baseras dels på intervjuer men även på vår enkätundersökning som visar att 85 procent av röstmottagarna upplever att utbildningen de har erhållit och dess innehåll har tillgodosett att de har tillräckliga kunskaper inför sitt uppdrag.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kristianstad kommun genomfört en granskning av valnämndens styrning, uppföljning och kontroll av valet 2022.

Granskningens syfte är att bedöma om valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll säkerställt ett ändamålsenligt arbete avseende valet 2022. Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att valnämnden **i allt väsentligt** säkerställt ett ändamålsenligt arbete avseende valet 2022.

Rekommendationer

Efter genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till valnämnden:

- Att fortsätta att arbeta systematiskt med sin uppföljning och utvärdering samt vidta åtgärder utifrån den utvärdering som genomförts för valet 2022 till nästa val.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Har uppföljning av tidigare val genomförts och har eventuella åtgärder vidtagits utifrån detta?	Ja Uppföljning av tidigare val har genomförts och åtgärder har vidtagits utifrån det.	
2. Fanns en tydlig organisation i kommunen för att hantera valet den 11 september?	Ja Vår granskning visar att organisationen för att hantera valet 2022 har varit tydlig. att valnämnden har delegerat ansvaret till kansliavdelningen.	
3. Fanns dokumenterade riktlinjer, rutiner och riskanalys för genomförandet av valet?	Ja Vår granskning visar att det finns dokumenterade riktlinjer, rutiner och riskanalys för genomförandet av valet.	
4. Fanns en ändamålsenlig struktur vad gäller vallokaler i respektive valdistrikt?	Ja Vår granskning visar att det har funnits en ändamålsenlig struktur vad gäller vallokaler i respektive distrikt och valnämnden har fattat beslut om vallokaler för 2022 års allmänna val.	
5. Har röstmottagarna erhållit tillräcklig utbildning och information i god tid före valet?	Ja Vår granskning visar att röstmottagarna har erhållit tillräcklig utbildning och information i god tid före valet.	

Datum 2023-01-25

Lena Salomon

Petra Ribba

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kristianstads kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2022-09-07. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.